SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 8/2021-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Miroslava Duriša a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [redacted], zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Rybár, s. r. o., Kuzmányho 29, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Peter Rybár, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Oboer 2/2020-192 z 29. apríla 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [redacted], [redacted] a [redacted] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. augusta 2020 doručená ústavná sťažnosť [redacted] (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Oboer 2/2020-192 z 29. apríla 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že v konaní o vymoženie 8,75 % úroku z omeškania zo sumy 10 000 € od 3. januára 2013 do zaplatenia vedenom Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 16 Er 4359/2013 najvyšší súd napadnutým uznesením podľa § 447 písm. e) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) odmietol dovolanie sťažovateľov (dovolateľov a povinných v exekučnom konaní) proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 CoE 64/2018-96 z 27. septembra 2018 z dôvodu nesplnenia osobitnej procesnej podmienky dovolacieho konania podľa § 429 ods. 1 CSP, t. j. neautorizovania dovolania podaného v elektronickej forme podľa zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o e-Governmente“) advokátkou, ale iným subjektom, ktorý nie je advokátkou ani advokátskou koncipientkou.

3. Sťažovatelia považujú za nesprávny záver napadnutého uznesenia, že dovolanie bolo spísané [redacted], a upriamujú pozornosť na významový rozdiel medzi

slovami „spísané“ a „podané“. Zákonodarca podľa nich v § 429 ods. 1 CSP vyžaduje, aby dovolanie a iné podania v dovolacom konaní boli iba spísané advokátom a nelimituje to, aké predpoklady musí spĺňať konkrétna osoba, ktorá takéto dovolanie konajúcemu súdu zašle, osobne predloží a podobne. Nedošlo tak k porušeniu povinnosti spísať dovolanie advokátom, keďže reálne dovolanie advokátom spísané bolo. [redacted] ako substitučne splnomocnená advokátska koncipientka advokátkou spísané dovolanie podľa jej pokynov (ako školiteľky) iba zaslala prostredníctvom elektronickej schránky. Takýto postup, keď spísané dovolania sú zasielané (podávané) osobami nezapísanými v zozname advokátov, podľa sťažovateľov nie je zakázaný. Naopak, tento postup je podľa § 64 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a podľa čl. 2 ods. 3 ústavy dovolený.

4. Najvyšší súd preto podané dovolanie bez opory v procesnom práve odmietol, čím porušil označené práva sťažovateľov. Alibisticky odkázal na § 429 ods. 1 CSP, ktorý neukladá podmienky na spôsob podania dovolania.

5. Sťažovateľom vznikla ujma, pretože rozhodnutie okresného súdu a krajského súdu je v súčasnosti právoplatné a vykonateľné, hoci je celkom zrejme nesprávne, a exekúcia naďalej prebieha, môže tak dochádzať k porušovaniu práv sťažovateľov (napr. práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivý proces, ale aj práva na majetok), čo u nich vyvoláva tiesnivé pocity strachu a neistoty. V prípade vyslovenia záveru ústavným súdom si preto uplatňujú primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu za spôsobené tiesnivé pocity strachu, neistoty a za odmietnutie poskytnutia prislúchajúcej ochrany najvyšším súdom.

6. Vzhľadom na uvedené sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom vyslovil porušenie ich v bode 1 označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, aby napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľom priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 400 € a náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7.1 Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7.2 Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

7.3 Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

8. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

8.1 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušeniach základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

10. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

11. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom pre poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (m. m. II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05). Samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označeného práva sťažovateľa (I. ÚS 18/2020).

12. Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou, imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [sp. zn. III. ÚS 875/2016 a rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 – 36].

13. Ústavný súd už v minulosti judikoval, že základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05). Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť

k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a s účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07).

14. Ústavný súd už v minulosti preskúmaval ústavnosť uznesení najvyššieho súdu, ktorých predmetom bolo posudzovanie splnenia obligatórnej náležitosti dovolania podľa § 429 ods. 1 druhej vety CSP (rozhodnutie sp. zn. IV. ÚS 489/2018 z 13. septembra 2018 publikované v ZNaU pod č. 79/2018). Vo veciach vedených pod sp. zn. I. ÚS 484/2019 a sp. zn. I. ÚS 495/2020 boli preskúmavané rozhodnutia najvyššieho súdu o odmietnutí dovolaní spísaných advokátskym koncipientom a v ústavných sťažnostiach rezonovali rovnaké argumenty, aké sťažovatelia predložili v teraz posudzovanej ústavnej sťažnosti. Na tomto mieste ústavný súd preto považuje za potrebné citovať časť odôvodnenia nálezu sp. zn. I. ÚS 484/2019 z 11. februára 2020: «Vzhľadom na skutočnosť, že podľa § 82l zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sú advokáti (právnické osoby od 1. júla 2017 a fyzické osoby od 1. júla 2018) povinní v konaní pred súdom doručovať podania do elektronickej schránky súdu a používať pri elektronickej komunikácii so súdom elektronickú schránku aktivovanú na doručovanie, ktorej sú majiteľom, bude obligatórna náležitosť dovolania podľa druhej vety § 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku spočívajúca v spísaní dovolania advokátom

splnená vtedy, pokiaľ bude dovolanie podané elektronicky autorizované kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo kvalifikovanou elektronickou pečaťou patriacim advokátovi, ktorý zastupuje dovolateľa [§ 23 ods. 1 zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o e-Governmente“]. Je v zásade bez právneho významu skúmať, aká fyzická osoba písomný dokument vytvorila, resp. koľko fyzických osôb sa na jeho tvorbe podieľalo.»

III.
Posúdenie veci ústavným súdom

15. Ústavný súd na úvod konštatuje, že podanie sťažovateľov je ústavnou sťažnosťou v zmysle čl. 127 ústavy v spojení s § 42 ods. 2 písm. f), § 122 a nasl. zákona o ústavnom súde. V rámci prípravy na predbežné prerokovanie zameranej na splnenie zákonom ustanovených podmienok konania ústavný súd zistil, že ústavnú sťažnosť podali oprávnené osoby – povinní ako účastníci exekučného konania (§ 122 zákona o ústavnom súde), v zákonnej lehote (§ 124 zákona o ústavnom súde) a návrh je prípustný (§ 55 zákona o ústavnom súde). Sťažovatelia sú v konaní zastúpení advokátom (§ 34 ods. 1 zákona o ústavnom súde) na základe predloženého plnomocenstva výslovne udeleného na zastupovanie pred ústavným súdom. Ústavný súd zistil, že ústavná sťažnosť sťažovateľov obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všetky všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123 zákona o ústavnom súde).

16. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením, ktorým najvyšší súd odmietol dovolanie proti uzneseniu krajského súdu č. k. 7 CoE 64/2018-96 z 27. septembra 2018 z dôvodu nesplnenia osobitnej podmienky dovolacieho konania podľa § 429 ods. 1 CSP, teda pre nespísanie dovolania advokátom. Najvyšší súd podľa názoru sťažovateľov len alibisticky odkázal na ustanovenie zákona a dovolanie odmietol bez opory v procesnom práve, čím porušil ich označené práva.

17. Podľa § 447 písm. e) CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak neboli splnené podmienky podľa § 429 CSP.

17.1 Podľa § 429 ods. 1 CSP dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

18. Ústavný súd na takomto skutkovom a právnom základe pristúpil k ústavnému prieskumu napadnutého uznesenia a dospel k záveru, že najvyšší súd v danom prípade postupoval v medziach svojej právomoci, pričom po zistení, že neboli splnené podmienky podľa § 429 CSP, rozhodol o dovolaní spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 písm. e) výslovne umožňuje. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu vychádza z rozumného výkladu relevantnej právnej normy vo vzťahu k podanému dovolaniu sťažovateľov. Hoci je vo svojich záveroch stručné a neobsahuje ani žiadny odkaz na vlastnú judikatúru, ktorá by ešte pridala na jeho presvedčivosti, nebadať v ňom žiadnu známku prílišného formalizmu vedúceho k zjavnej nespravodlivosti a k odchýleniu sa od zmyslu a účelu zákona. Nemožno ho považovať za svojvoľné ani za zjavne neodôvodnené a nevyplýva z neho ani taká aplikácia príslušných procesnoprávnych noriem, ktorá by bola v rozpore s judikatúrou ESĽP. Ústavný súd nespozoroval v napadnutom rozhodnutí tvrdený alibizmus, teda snahu najvyššieho súdu vyhnúť sa (uplatneniu) zodpovednosti, ktorá mu zo zákona prislúcha, dôsledkom ktorého by mohli byť sťažovatelia zbavení prístupu k súdu.

19. Na tomto mieste ústavný súd nepovažuje za potrebné citovať z napadnutého uznesenia, ktorého obsah je sťažovateľom známy, len vo všeobecnosti poukazuje na ústavnú konformitu vyjadrených myšlienkových postupov pri posudzovaní dovolania sťažovateľov z pohľadu jeho úplnosti a možnosti odstraňovania jeho nedostatkov (bod 6 napadnutého uznesenia). Najvyšší súd zrozumiteľne a v súlade s obsahom spisu opisuje svoje zistenie o autorizácii dokumentu podľa zákona o e-Governmente osobou, ktorá nie je advokátom (bod 7 napadnutého uznesenia), a v nasledujúcom bode ozrejmuje postavenie tejto osoby (hoci sa tu dopúšťa nevýznamnej chyby v uvedení, koho zastupuje advokátka [redacted]). Napokon najvyšší súd v bode 10 napadnutého uznesenia pristupuje k právnej kvalifikácii skutkového stavu pod relevantnú právnu normu, ktorej obsah si

vykladá ústavne súladným spôsobom aj vzhľadom na už uvedený nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 484/2019, ako aj na ďalšie rozhodnutia ústavného súdu i samotného najvyššieho súdu (napr. rozhodnutie sp. zn. 3 Oboer 42/2017 z 26. apríla 2018 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 78/2018, sp. zn. 3 Oboer 42/2017, sp. zn. 1 Obdo 45/2019, sp. zn. 3 Obdo 96/2019, sp. zn. 1 Obdo 22/2020).

20. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňujú, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok.

21. Keďže z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v petite nezaoberal, pretože rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. januára 2021

Libor DUĽA
predseda senátu